

Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού

Τόμ. 13 (2014)

Special Issue - Life Skills

Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΑΙΝΙΩΝ ANIMATION ΣΑΝ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Ιωάννα Τριάντου (Ioanna Triantou), Βασίλειος Πασχάλης

doi: [10.12681/icw.18004](https://doi.org/10.12681/icw.18004)

Copyright © 2018, Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τριάντου (Ioanna Triantou) I., & Πασχάλης Β. (2014). Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΑΙΝΙΩΝ ANIMATION ΣΑΝ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 13, 532–542.
<https://doi.org/10.12681/icw.18004>

Τριάντου Ιωάννα, M.ed., Νηπιαγωγός

Πασχάλης Βασίλειος, Επικ. Καθηγητής, Τμήμα Πλαστικών Τεχνών, Παν. Ιωαννίνων,

Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΑΙΝΙΩΝ ANIMATION ΣΑΝ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια το σύγχρονο σχολείο ακολουθεί διδακτικές πρακτικές οι οποίες στο σύνολό τους διαφοροποιούνται από τις πρακτικές του παραδοσιακού σχολείου. Σε αυτό το πλαίσιο καθημερινά κερδίζουν έδαφος δραστηριότητες οι οποίες δεν βασίζονται στην παραδοσιακή μετωπική διδασκαλία, αλλά στη φιλοσοφία του «συνεργατικού σχολείου», η οποία ορίζει ως βασικό συστατικό της αποτελεσματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, όχι τον εκπαιδευτικό αλλά την δυναμική της ομάδας και την συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές. Μέσα από ομαδικές διαδικασίες αναπτύσσονται κοινωνικές δεξιότητες όπως είναι η συλλογική ευθύνη, η βοήθεια των μελών της ομάδας και η κατάθεση των προσωπικών ικανοτήτων στην διάθεση της επιτυχίας της ομάδας, πολύτιμες για την κοινωνικοσυναισθηματική του ανάπτυξη. Το animation είναι ένα είδος τέχνης, το οποίο εκτός από τις απεριόριστες δυνατότητες δημιουργικότητας και ανάπτυξης γνωστικών δεξιοτήτων που διαθέτει, είναι ένα αξιόλογο εργαλείο δημιουργίας ομάδων στο νηπιαγωγείο. Έχοντας στην φύση του την ομαδική εργασία, αφού η μεθοδολογία δημιουργίας μιας ταινίας βασίζεται στις ομάδες εργασίας και διαθέτοντας χαρακτηριστικά όπως η ελκυστικότητα, οι εκφραστικές δυνατότητες, και η δυνατότητα συμμετοχής όλων στην διαδικασία καθίσταται ένα πολύ σημαντικό εργαλείο συνοχής των ομάδων του νηπιαγωγείου. Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστεί η διαδικασία δημιουργίας ομάδων εργασίας, με την μέθοδο της κοινωνιομετρίας, με στόχο την συμμετοχή των παιδιών στην παραγωγή μιας ταινίας κινουμένων σχεδίων. Οι παιδαγωγικοί στόχοι οι οποίοι τέθηκαν ήταν αφενός η κατανόηση από τα νήπια της αναγκαιότητας της συνεργασίας μέσα σε μία ομάδα και αφετέρου η ενασχόληση των παιδιών με το animation σαν μορφή τέχνης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Συνεργατικό σχολείο, animation, δημιουργία ομάδων στο νηπιαγωγείο, κοινωνιομετρία

ANIMATION FILM PRODUCTION AS COHESIVE MATERIAL OF GROUP CREATION IN NURSERY SCHOOL

ABSTRACT

In recent years, school follows modern teaching practices that differ entirely from the practices of traditional school. In this context activities which aren't based on traditional frontal teaching methods, but on the philosophy of "Co-operative school", are gaining ground daily. According to this philosophy, the dynamics of the team and the co-operation of students is the basic ingredient for an effectual teaching activity, and not just the educator. Social skills invaluable for social and emotional development, such as collective responsibility, the assistance of team members and the deposition of personal skills available to the team's success, develop through group processes. Animation is a form of art, which besides offering unlimited potential for development of creativity and cognitive skills is also an adequate instrument for team creation in kindergarten. Naturally developed for teamwork, since the methodology of creating a film is based on working groups, and characterized by attractiveness, expressive possibilities and each student's attendance in the process it becomes a very important cohesive tool of groups of kindergarten. This paper will delineate the working groups' creation process, utilizing sociometry, aiming in the participation of students in an animation film production. The educational objective was students' understanding of the necessity of co-working in the context of a team as well as their occupation with animation as a form of art.

KEYWORDS

Co-operative school, animation, team creation in kindergarten, sociometry

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ένας από τους κυριότερους στόχους του σύγχρονου νηπιαγωγείου είναι η δόμηση της προσωπικότητας του παιδιού η οποία θα το οδηγήσει στην επιτυχή κοινωνική του ένταξη, τόσο μέσα από την ανάπτυξη αξιών και στάσεων κοινωνικά αποδεκτών, όσο και με την ανάπτυξη κοινωνικών, γνωστικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων (ΔΕΠΠΣ, 2003). Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη αυτού του

πρωταρχικού στόχου είναι η διαμόρφωση του κατάλληλου σχολικού πλαισίου. Προς αυτή την κατεύθυνση η σύγχρονη παιδαγωγική πρόταση της ομαδοσυνεργατικής μάθησης κερδίζει συνεχώς έδαφος καταλαμβάνοντας βασικό μέρος της οργάνωσης της τάξης και της μαθησιακής διαδικασίας.

ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η ιδέα της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, η οποία στα τέλη του 20^{ου} αι. εξελίχθηκε σε παιδαγωγικό κίνημα με συγκεκριμένες θεωρητικές θέσεις και σαφείς διδακτικές πρακτικές, ανατρέποντας τις παραδοσιακές παιδαγωγικές πρακτικές της μετωπικής διδασκαλίας ξεκίνησε με την εφαρμογή της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου κατά τον 18^ο και 19^ο αι. σε διάφορες χώρες και στην Ελλάδα (Κανάκης 1987, Τριλιανός 1988). Με το πέρασμα του χρόνου έγινε έμπνευση για την δημιουργία διάφορων παιδαγωγικών ρευμάτων ανά τον κόσμο ενισχύοντας θεωρητικά την αναγκαιότητα της δημιουργίας ομάδων στην σχολική πρακτική. Χαρακτηριστικότερα τέτοια κινήματα ήταν: το κίνημα της προοδευτικής παιδείας στις Η.Π.Α, το οποίο στηρίχτηκε θεωρητικά από τον J.Dewey (Ματσαγγούρας, 2000, Johnson,1994), τη μεταρρυθμιστική παιδαγωγική της Γερμανίας με τους Kershensteiner, Gaudig, Pettersen,Haase(Ματσαγγούρας 2000), το κίνημα του Decroly στις γαλλόφωνες χώρες (Betrant ,1994) και την κίνηση του Makarenko στην πρώην Σοβιετική Ένωση (Κανάκης, 1987).

Επιχειρώντας έναν ορισμό για την μάθηση μέσα από ομάδες αναφερόμαστε στην κοινωνική οργάνωση της τάξης μέσω της οποίας τα παιδιά συμμετέχοντας σε μικρές ομάδες συνεργάζονται με στόχο την πραγματοποίηση διδακτικών δραστηριοτήτων (Αναγνωστοπούλου, 2001). Τα οφέλη από αυτού του τύπου την κοινωνική οργάνωση της τάξης είναι πολλαπλά και αφορούν όλους τους τομείς ανάπτυξης των μαθητών. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι:

- Σε σχέση με την νοητική ανάπτυξη των παιδιών δημιουργείται το κατάλληλο παιδαγωγικό πλαίσιο μέσα στο οποίο το παιδί έχει την ευκαιρία να αυτενεργεί, να σκέπτεται δημιουργικά, να ανταλλάσει απόψεις, να αποκτά κριτικό τρόπο σκέψης και να εξελίσει τις πνευματικές του δυνατότητες (Ευαγγελόπουλος, 2001).
- Όσον αφορά την ψυχοκινητική ανάπτυξη των παιδιών ο συγκεκριμένος τρόπος διδασκαλίας παρέχει στα παιδιά του νηπιαγωγείου την αίσθηση ελευθερίας και συμμετοχικότητας, βασικά συστατικά της εκπαίδευσης αυτής της ηλικίας, καθώς και την ευκαιρία για αποτελεσματικότερη γλωσσική επικοινωνία και δράση (Κανάκης, 1987).
- Από το υ βασικό υς το μείζ ανάπτυξης πο υ ωφελούνται από την διδασκαλία σε ομάδες είναι ο κοινωνικοσυναισθηματικός τομέας, αφού η εργασία σε ομάδες δημιουργεί το παιδαγωγικό εκείνο πλαίσιο που ευνοεί την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως είναι η αποδοτική συνεργασία με τους άλλους, η ανάληψη ευθυνών για χάρη της ομάδας, ο σεβασμός των άλλων, η διάθεση των ατομικών δεξιοτήτων στην υπηρεσία της ομάδας κ.ά. (Holf, 1993· Meyer, 1987· Ματσαγγούρας, 2000).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Το παιδαγωγικό κίνημα του συνεργατικού σχολείου κερδίζει συνεχώς έδαφος έναντι του παραδοσιακού τρόπου εκπαίδευσης κυρίως χάρη στις παιδαγωγικές του πρακτικές οι οποίες έχουν ως στόχο την ανάδειξη της δυναμικής της ομάδας των μαθητών. Αυτό επιτυγχάνεται αφενός καταργώντας την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας με επίκεντρο τον εκπαιδευτικό και την απλή μεταφορά των γνώσεων του στους μαθητές και αφετέρου θέτοντας στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας την ομάδα. Για να επιτύχει τους στόχους που προαναφέρονται αυτό το μοντέλο εκπαίδευσης είναι αναγκαίο κάθε μέλος της ομάδας να συμμετέχει επιτυγχάνοντας όχι μόνο τους δικούς του γνωστικούς στόχους αλλά και το υς στό χ υς της ο μ ά δ ας. Απαραίτητη προ ύ π ο θ εση για την επίτευξη των στό χων είναι η διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου στην τάξη ώστε να λειτουργήσει η συνεργασία και να αναδυθεί η δυναμική της ομάδας. Εκτός από την σύγχρονη χρήση πηγών και γνώσεων μέσα από πλούσιο εποπτικό υλικό, την χρήση πολυμέσων που δημιουργούν τις συνθήκες για την αυτόνομη αναζήτηση της γνώσης από τους μαθητές (Αναγνωστοπούλου, 2001) αλλά και την επαρκή κατάρτιση του

εκπαιδευτικού και τον απόλυτο προγραμματισμό του, ώστε να συντονίζει αποτελεσματικά την μαθησιακή διαδικασία (Ματσαγγούρας, 2000· Holf, 1993) ο σημαντικότερος παράγοντας επιτυχίας είναι η οργάνωση των μαθητών σε ομάδες οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μέσα στο συγκεκριμένο παιδαγωγικό πλαίσιο.

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Η συγκρότηση των ομάδων στο νηπιαγωγείο είναι δυνατόν να γίνει με τρεις διαφορετικούς τρόπους:

1. Διαμόρφωση ελεύθερων ομάδων χωρίς την παρέμβαση του εκπαιδευτικού με το σύστημα της αυτοεπιλογής. Τα παιδιά καθορίζουν μόνα το ω την ομάδα στην οποία θα συμμετέχουν, με κριτήριο κυρίως τις συμπάθειες και τις φιλίες τους. Πρόκειται για μια μέθοδο που ενδείκνυται περισσότερο για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας αφού στο νηπιαγωγείο μπορεί να δημιουργηθούν ομάδες άνισες μεταξύ τους τόσο ηλικιακά όσο και γνωστικά.
2. Διαμόρφωση ομάδων αποκλειστικά από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος θέτει τα δικά του κριτήρια ενώ λαμβάνονται υπόψη τα ενδιαφέροντα και τα χαρακτηριστικά των παιδιών. Οι ομάδες αυτές είναι ανομοιογενείς ως προς το φύλο τις ικανότητες και τις ηλικίας των παιδιών (Cohen, 1994· Κακανά, 2008· Καζέλα, 2009).
3. Διαμόρφωση ομάδων με την βοήθεια του κοινωνιογράμματος της τάξης. Η μέθοδος αυτή δίνει στον μέν μαθητή την δυνατότητα να «διαλέξει» την ομάδα στην οποία θα ανήκει, αλλά και στον εκπαιδευτικό την ευκαιρία να αποκωδικοποιήσει το πλέγμα των διαπροσωπικών σχέσεων της τάξης και να παρέμβει όπου αυτό είναι απαραίτητο.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΜΕΤΡΙΑ

Το κοινωνιόγραμμα αποτελεί κεντρικό εργαλείο της κοινωνιομετρίας. Η κοινωνιομετρία είναι μέθοδος η οποία, μέσα από ένα σύνολο τεχνικών, έχει σαν στόχο την μελέτη των διαπροσωπικών σχέσεων, τις έλξεις και τις απωθήσεις που δημιουργούν μεταξύ τους τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας σε κάποια δεδομένη στιγμή κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Η μέθοδος αυτή πρωτοχρησιμοποιήθηκε από τον ψυχοκοινωνιολόγο J.L. Moreno (1934) και θεωρείται μια πραγματικά αξιολογημένη μέθοδος συναισθηματικών καταστάσεων αφού μπορεί να αναδείξει συμπάθειες, ικανότητα συνεργασίας, εμπιστοσύνη ή ανεκτικότητα ανάλογα με την χρήση των εργαλείων της τα οποία είναι το κοινωνιομετρικό τεστ, η κοινωνιόμητρα κ. α.

Συγκεκριμένα με το κοινωνιομετρικό τεστ προσδιορίζουμε το ρόλο που διαδραματίζουν τα άτομα σε μια ομάδα, εάν δηλαδή είναι ανεκτά, δημοφιλή ή απομονωμένα. Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο το οποίο οδηγεί ανάλογα σε μία, δύο ή και παραπάνω προτιμήσεις των παιδιών σχετικά με μία δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα του τεστ καταχωρούνται σε μια κοινωνιόμητρα. Τα δεδομένα της κοινωνιόμητρας αναπαρίστανται με το κοινωνιόγραμμα το οποίο συνιστά γραφική αναπαράσταση της κοινωνιόμητρας δίνοντας στοιχεία για το σύνολο των σχέσεων της ομάδας με έναν τρόπο ολοκληρωμένο και άμεσα κατανοητό. Ένα παιδί που είναι απομονωμένο εύκολα θα ενταχθεί στην ομάδα μέσω του animation.

ΤΟ ANIMATION ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η μεγάλη παιδαγωγική αξία του animation σε μια εποχή που η εκπαίδευση όλων των βαθμίδων είναι προσανατολισμένη στην διαθεματικότητα, αλλά και στην εκπαίδευση που χρησιμοποιεί ως βασικό της εργαλείο την τέχνη και την δημιουργία, βρίσκεται στο ότι είναι ένα είδος τέχνης που συνδυάζει και κινητοποιεί για την δημιουργία του όλες τις υπόλοιπες τέχνες. Από την πρώτη στιγμή της ενασχόλησης των παιδιών με το animation, από την στιγμή δηλαδή που αρχίζει η διερεύνηση της μαγικής εικόνας και της προέλευσής της, τα παιδιά του νηπιαγωγείου, είτε είναι θεατές, με την επιλογή θεμάτων τα οποία βασίζονται στην εμπειρία τους, είτε είναι τα ίδια ερευνητές και δημιουργοί αυτού του είδους τέχνης, αποδέχονται το κινούμενο σχέδιο το οποίο τους είναι οικείο και φιλικό καθιστώντας το ένα θαυμάσιο διδακτικό εργαλείο για τη διδασκαλία γνωστικών αντικείμενων.

Σχετικά με την επιλογή και τον σχεδιασμό κατάλληλων καλλιτεχνικών προγραμμάτων για τα παιδιά αυτής της ηλικίας υπάρχουν κάποια κριτήρια τα οποία ο εκπαιδευτικός οφείλει να λάβει υπ' όψιν του. Συγκεκριμένα ένα ολοκληρωμένο καλλιτεχνικό πρόγραμμα που απευθύνεται σε παιδιά πρέπει:

- Να μπορεί να δώσει στα παιδιά την δυνατότητα της έκφρασής τους μέσα από αυτό.
- Να έχει διακριτούς στόχους με την ολοκλήρωσή του, οι οποίοι όμως θα τίθενται διακριτικά ώστε να μην επιβαρύνουν την καλλιτεχνική διαδικασία.
- Να κάνει τα παιδιά πρωταγωνιστές της δημιουργίας.
- Να δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα της ανακάλυψης νέων υλικών και τεχνικών και πειραματισμού με αυτά.
- Να επιτρέπει την ενεργή συμμετοχή κάθε παιδιού, έστω και αν χρειαστεί η υποστήριξη του εκπαιδευτικού.
- Να ξεκινά με ουσιαστικά κίνητρα ώστε να μην χάνεται ο ενθουσιασμός για την ολοκλήρωσή του.
- Να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο για την ηλικία παιδιών στην οποία απευθύνεται, ώστε να ολοκληρωθεί με επιτυχία.
- Να απαιτεί καλλιτεχνικά μέσα στα οποία έχει πρόσβαση ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά.
- Να έχουν σε αυτό δυνατότητα πρόσβασης όλα τα παιδιά. (Schirmmacher, 1998).

Εξετάζοντας ξεχωριστά το κάθε ένα από τα παραπάνω κριτήρια του Schirmmacher καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το animation προσφέρεται ως καλλιτεχνικό πρόγραμμα για τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Συγκεκριμένα:

Τα παιδιά που φοιτούν σήμερα στο νηπιαγωγείο είναι εξοικειωμένα με το animation τόσο μέσα από την τηλεόραση και τις ταινίες, όσο και μέσα από ηλεκτρονικά παιχνίδια. Χρόνια τώρα τα παιδιά αυτής της ηλικίας μοιάζουν να μαγεύονται από τις εικόνες και τους χαρακτήρες του animation, από την πραγματική μαγεία που ξεπηδά μέσα από την οθόνη και δημιουργεί φανταστικούς κόσμους στο μυαλό κάθε παιδιού (Jean, 1996).

Αυτή η επίδραση που ασκεί στα παιδιά το κινούμενο σχέδιο είναι ένα ισχυρό κίνητρο για την ενασχόλησή τους με αυτό. Τα παιδιά του νηπιαγωγείου αναρωτιούνται πώς δημιουργούνται οι ταινίες animation, και δέχονται με ενθουσιασμό την ευκαιρία να δημιουργήσουν από μόνα τους κάτι ανάλογο.

Τα μέσα που απαιτούνται για την δημιουργία ταινιών animation δεν είναι εξεζητημένα. Πρόκειται για καλλιτεχνικά μέσα τα οποία συναντούμε στο σχολείο και στα οποία τα παιδιά της ηλικίας αυτής μπορούν, με την κατάλληλη καθοδήγηση, να έχουν πρόσβαση και να τα χρησιμοποιήσουν για την προσωπική και την καλλιτεχνική τους έκφραση. Ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο είναι η «ανάγνωση» των εικόνων του κόσμου του παιδιού. Με την ενασχόληση με το animation το παιδί γίνεται πρωταγωνιστής, γίνεται το ίδιο «συγγραφέας» των εικόνων του και μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία μαθαίνει να «γράφει» εικόνες γεμάτες με τα συναισθήματά του και τις ιδέες του, για ότι παρατηρεί γύρω του και να «διαβάζει» τις εικόνες των άλλων. Επιπλέον η ενασχόληση με το animation μπορεί να έχει συγκεκριμένους γνωστικούς στόχους τους οποίους θέτει ο εκπαιδευτικός και είναι βέβαιο ότι θα επιτευχθούν πιο εύκολα μέσα από ένα ταξίδι στο ρυθμό, την μουσική, τα χρώματα και την κίνηση παρά με τους συμβατικούς τρόπους διδασκαλίας. (Salomon 1996). Σε αυτή την διαδικασία εμπλέκονται όλα τα γνωστικά αντικείμενα, (γλώσσα, μουσική, γνώση του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ψυχοκινητική αγωγή, εκπαίδευση στην τεχνολογία, αλλά και η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης), ενώ ταυτόχρονα πρόκειται για μία απόλυτα δημιουργική δραστηριότητα, μία δραστηριότητα η οποία ενώ είναι μελετημένη και δομημένη με σοβαρότητα, είναι ευχάριστη και αφήνει στα ίδια τα παιδιά την πρωτοβουλία του τι θα κατασκευάσουν (περιεχόμενο), του πώς θα το κατασκευάσουν (τρόπος, μορφή) και για ποιόν θα το κατασκευάσουν (παρουσίαση) (Craft, Jeffrey&Leibling, 2001).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ANIMATION ΠΟΥ ΤΟ ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΙΔΑΝΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΩΝ

Αυτό που κάνει το animation πολύτιμο εργαλείο για την επίτευξη γνωστικών στόχων στο νηπιαγωγείο είναι η διαδικασία που είναι απαραίτητη για το αποτέλεσμα και όχι το ίδιο το αποτέλεσμα (Τρίμη 1992). Αυτή η διαδικασία είναι πραγματικά πολύτιμη για την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών αφού από την φύση της δεν είναι μία μοναχική διαδικασία. Πρόκειται για το αποτέλεσμα δουλειάς και αλληλεπίδρασης μίας ομάδας αποτελούμενης από μικρότερες ομάδες η οποία πρέπει να συνεργαστεί και να αναγνωρίσει την ατομικότητα του κάθε μέλους της ώστε να συγχρονιστεί και να φτάσει στο τελικό αποτέλεσμα. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που αναδεικνύει την ομαδικότητα αυτού του είδους τέχνης όταν πρόκειται για το νηπιαγωγείο είναι *οι εκφραστικές του δυνατότητες* αφού το animation μπορεί να δημιουργηθεί μέσα από μια σειρά υλικών. Αυτή η ελευθερία χρήσης και εμπύχωσης οποιουδήποτε υλικού από το περιβάλλον του παιδιού σε συνδυασμό με την χρήση μουσικής, ετερόκλητης κίνησης, χρωμάτων και ήχων είναι ικανή να απελευθερώσει την δημιουργικότητα του κάθε μαθητή δίνοντάς του έτσι το έναυσμα να συμμετέχει σε μία ομαδική διαδικασία (Craft, Jeffrey & Leibling, 2001). Ένα ακόμη σημαντικό χαρακτηριστικό του animation που το κάνει ένα «κοινωνικό» είδος τέχνης είναι *η δυνατότητα συμμετοχής*. Η τεχνική animation, ιδιαίτερα όταν αυτή περιλαμβάνει δημιουργία με απλά υλικά, οικεία στο παιδί, δημιουργεί μία αίσθηση αμεσότητας και προσβασιμότητας. Η εργασία σε ομάδες μπορεί να κάνει κάθε μαθητή να αισθάνεται ότι μπορεί να προσφέρει στο τελικό αποτέλεσμα το οποίο είναι τόσο έντονο και μαγικό που ανταμείβει με τον καλύτερο τρόπο την προσπάθειά του. Με αυτόν τον τρόπο ο μαθητής αποκτά εμπιστοσύνη στον εαυτό του αλλά και σε αυτή την μαθησιακή διαδικασία η οποία μπορεί έτσι να αποτελέσει ένα πολύ καλό γνωστικό μέσο το οποίο εξασφαλίζει την συμμετοχή όλων των μαθητών ανεξάρτητα από τα ατομικά, τα μαθησιακά, τα κοινωνικά, ή τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά. (Moll & Whitmore, 1999· Μπιρμπίλη, 2005). Τα παραπάνω χαρακτηριστικά συνδέονται άμεσα με την *εγκυσιτικότητα* του animation. Η εικόνα και ο ήχος είναι δύο στοιχεία που κάνουν τη μαθησιακή διαδικασία πιο πλούσια και πιο παραστατική. Όταν τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να παρέμβουν σε αυτή την εικόνα εμπυχώνοντάς την το όφελος είναι διπλό. Από την μια πλευρά κινητοποιούν με αυτό τον τρόπο γνωστικά συστήματα τα οποία θέτουν στην υπηρεσία της απόκτησης της γνώσης, ακολουθώντας υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικές διαδικασίες και από την άλλη πλευρά αναπτύσσουν την φαντασία και την δημιουργικότητά τους μέσα από μια καλλιτεχνική δημιουργία που τους προσελκύει.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο πλαίσιο των προαναφερομένων πραγματοποιήθηκε έρευνα που είχε ως στόχο τη διερεύνηση των αλλαγών των παιδιών σε σχέση με τους συμμαθητές τους μέσω της διαδικασίας παραγωγής ταινιών animation. Με βάση αυτόν τον γενικό στόχο κρίθηκε κατάλληλο να εξεταστούν πιθανές αλλαγές στην στάση και τις συμπεριφορές μεταξύ των νηπίων μετά την παρέμβαση με την διαδικασία της παραγωγής ταινιών κινουμένων σχεδίων. Η ερευνητική μέθοδος η οποία επιλέχθηκε ήταν η έρευνα δράσης (Basse 1990· Elliot 1992) αφού έχει χαρακτηριστικά ουσιαστικής παρέμβασης στη μαθησιακή διαδικασία. Η έρευνα διενεργήθηκε σε τρεις φάσεις:

1. Δημιουργία κοινωνιογράμματος με την βοήθεια ερωτηματολογίου πριν την παρέμβαση (pre-interview).
2. Παρέμβαση με την δημιουργία ταινίας κινουμένων σχεδίων. Η παρέμβαση συνίστατο κυρίως στην οργάνωση των ομάδων με κριτήριο τα ενδιαφέροντα των παιδιών, ανομοιογενών από την άποψη της προηγούμενης γνωριμίας, μεικτού φύλου.
3. Δημιουργία κοινωνιογράμματος με την βοήθεια ερωτηματολογίου μετά την παρέμβαση (post-interview).

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η προφορική συνέντευξη με στόχο την συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου που αφορά στις προτιμήσεις των παιδιών και στην επιλογή συμμαθητών τους για τις δραστηριότητες. Το ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε με τα παιδιά πριν και μετά την παρέμβαση ήταν:

Όνοματεπώνυμο:

.....

Με ποια παιδιά θέλεις να είσαι στην ίδια ομάδα στις δραστηριότητες την φετινή χρονιά;

1.....

2.....

3.....

Οι προτιμήσεις των παιδιών καταχωρήθηκαν σε μια κοινωνιόμητρα και στην συνέχεια σχηματίστηκε ένα κοινωνιόγραμμα.

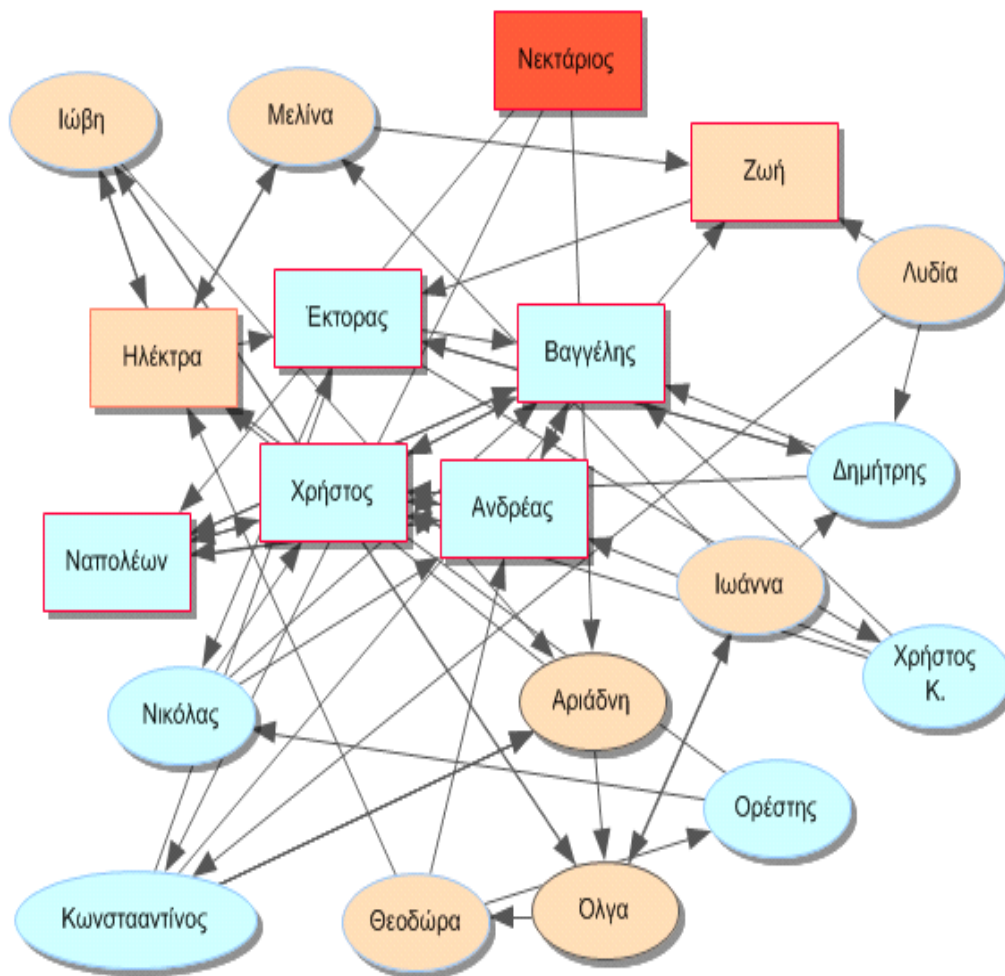
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Από το κοινωνιομετρικό τεστ που έγινε πριν την παρέμβαση προέκυψε η παρακάτω κοινωνιόμητρα:

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΟΙ/ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΕΣ	Αριάδη	Ανδρέας	Βαγγέλης	Δημήτρης	Έκτορας	Ζωή	Ηλέκτρα	Θεοδώρα	Ιωάννα	Ιάβη	Κωνίνας	Λυδία	Μελίνα	Νικόλας	Ναπολέων	Νεκτάριος	Ορέστης	Όλγα	Χρήστος	Χρήστος Κ.
Αριάδη							X												X	
Ανδρέας			X												X					X
Βαγγέλης		X													X					X
Δημήτρης			X		X															X
Έκτορας			X	X																X
Ζωή					X															
Ηλέκτρα					X					X			X							
Θεοδώρα		X					X										X			
Ιωάννα				X									X						X	
Ιάβη	X						X												X	
Κωνίνας	X				X	X														
Λυδία				X		X				X										
Μελίνα						X	X													
Νικόλας		X	X																	X
Ναπολέων		X	X																	X
Νεκτάριος	X										X				X					
Ορέστης							X							X						
Όλγα								X	X	X										
Χρήστος		X	X												X					
Χρήστος Κ.			X												X					X
Σύνολο	3	4	7	3	4	3	5	1	1	2	2	0	2	1	5	0	1	3	6	1

Το κοινωνιόγραμμα που προέκυψε από τις προτιμήσεις των παιδιών είναι το παρακάτω:

- Με ελλειπτικούς κύκλους συμβολίζονται τα κορίτσια.
- Με ορθογώνια τα αγόρια.
- Με πράσινο οι μαθητές που φοιτούν δεύτερη χρονιά.
- Με πορτοκαλί οι μαθητές που φοιτούν πρώτη φορά.
- Με κόκκινο ο λιγότερο δημοφιλής.
- Στην μέση του κοινωνιογράμματος βρίσκονται οι μαθητές με τις περισσότερες προτιμήσεις.

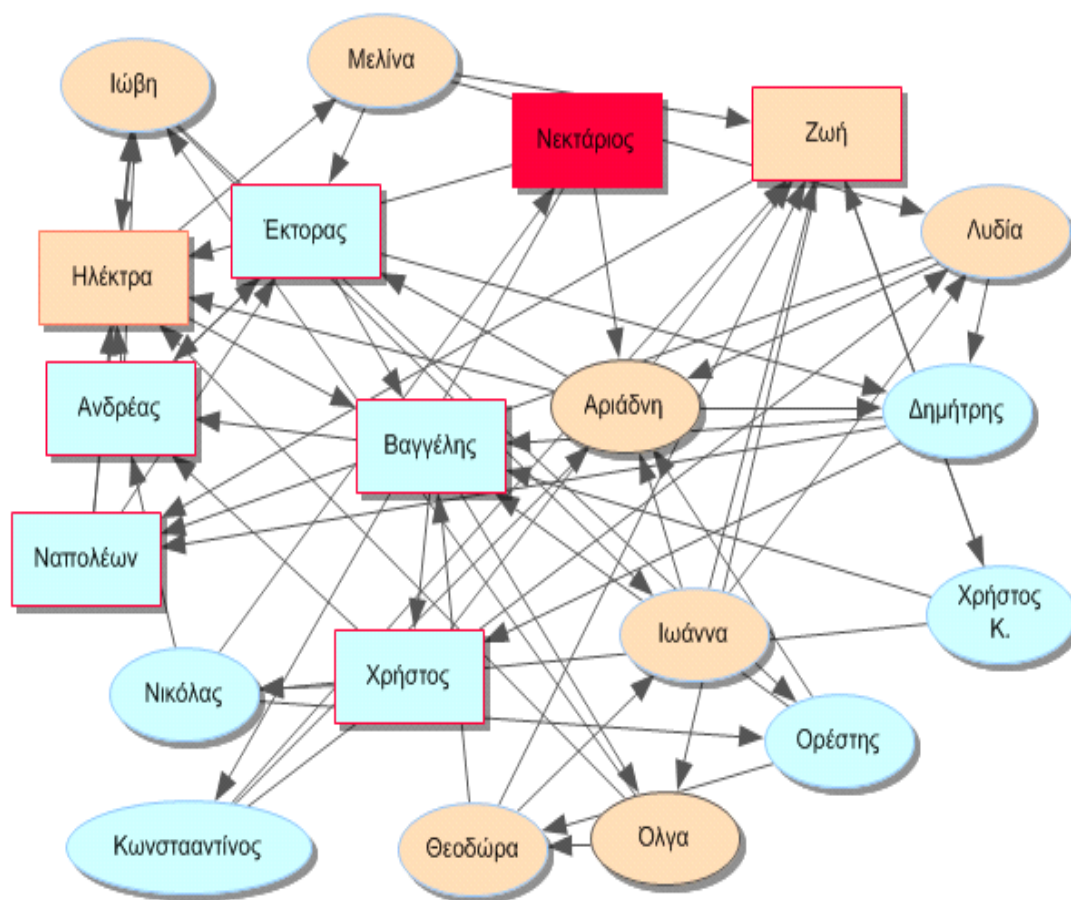
Ανάλυση του κοινωνιογράμματος:

- Τα παιδιά που φοιτούν δεύτερη χρονιά διάλεξαν μόνο παιδιά που φοιτούν δεύτερη χρονιά.
- Τα αγόρια διάλεξαν αγόρια και τα κορίτσια διάλεξαν κορίτσια.
- Τα παιδιά που φοιτούν πρώτη χρονιά διάλεξαν επίσης μόνο παιδιά που φοιτούν δεύτερη χρονιά.
- Υπήρχε μαθητής που φοιτά δεύτερη χρονιά και δεν τον διάλεξε κανείς.

Από το κοινωνιομετρικό τεστ που έγινε μετά την παρέμβαση προέκυψε η παρακάτω κοινωνιότητα:

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΟΙ/ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΕΣ	Αριάδνη	Ανδρέας	Βαγγέλης	Δημήτρης	Εκτορας	Ζωή	Ηλέκτρα	Θεοδώρα	Ιωάννα	Ιώβη	Κωνσταντίνος	Λυδία	Μελίνα	Νικόλας	Ναπολέων	Νεκτάριος	Ορέστης	Όλγα	Χρήστος	Χρήστος Κ.	
Αριάδνη				X	X		X														
Ανδρέας					X		X			X											
Βαγγέλης		X																	X	X	
Δημήτρης			X												X						
Εκτορας		X	X	X																	
Ζωή															X			X			X
Ηλέκτρα			X							X			X								
Θεοδώρα			X			X			X												
Ιωάννα	X					X						X	X								
Ιώβη							X		X												
Κωνσταντίνος	X											X									
Λυδία	X			X								X									
Μελίνα					X	X		X							X						
Νικόλας		X																			
Ναπολέων					X		X			X						X	X				X
Νεκτάριος	X						X				X										
Ορέστης	X		X					X													
Όλγα							X	X		X											
Χρήστος		X	X			X															
Χρήστος Κ.			X																	X	
Σύνολο	(3)5	4	7	3	4	(3)5	(5)3	(1)3	(1)2	(2)	(2)1	(0)2	2	X	(6)3	0-1	(1)2	(3)2	X	(6)3	(1)2

Το κοινωνιογράμμα που προέκυψε από τις προτιμήσεις των παιδιών μετά την παρέμβαση είναι το παρακάτω:

Ανάλυση του κοινωνιογράμματος:

- Κάποια παιδιά που φοιτούσαν δεύτερη χρονιά επέλεξαν καινούρια.
- Κάποια κορίτσια διάλεξαν αγόρια και αντίστροφα.
- Κάποια καινούρια παιδιά διάλεξαν καινούρια.
- Δύο παιδιά διάλεξαν το απομονωμένο παιδί.
- Τα αποτελέσματα δεν είναι θεαματικά γιατί είναι μικρής διάρκειας η εφαρμογή του πειράματος, αλλά υπόσχονται μεταστροφή του αρχικού κοινωνικού πλέγματος.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εργασία αυτή επιχειρήθηκε να αποδειχθεί η συμβολή μιας ομαδικής δραστηριότητας τέχνης και συγκεκριμένα η παραγωγή μιας ταινίας animation στην δημιουργία μιας υγιούς ομάδας στο νηπιαγωγείο (Τρίμη 1992). Το πλέγμα των σχέσεων των παιδιών, όπως αυτό διαφάνηκε από το πρώτο κοινωνιογράμμα, δεν παρέπεμπε σε μία λειτουργική ομάδα. Σύμφωνα με έρευνες η φιλία και η αποδοχή μεταξύ των μελών μιας σχολικής ομάδας διευκολύνει την προσαρμογή των παιδιών που μετέχουν πρώτη φορά στην σχολική διαδικασία και στη συνέχεια την θετική στάση των παιδιών απέναντι στη μάθηση. Ακόμη και οι επιδόσεις των παιδιών φαίνεται να ωφελούνται από το κλίμα αποδοχής και φιλίας της σχολικής ομάδας (Γαλανάκη 2003). Τα παιδιά που ανήκουν σε σχολικές ομάδες που διαθέτουν συντροφικότητα χωρίς τις τάσεις να αποκλείουν κάποιους λόγω των χαρακτηριστικών τους (ηλικία, φύλο, καινούριος στην τάξη) εμφανίζουν στις αλληλεπιδράσεις τους μεγαλύτερη συνεργατικότητα (Hartup 1993· Newcomb & Bagwell, 1996). Τα χαρακτηριστικά τα οποία αναδείχθηκαν μέσα από αυτή την πρώτη προσέγγιση, όπως οι προτιμήσεις, τόσο των παιδιών που φοιτούσαν δεύτερη φορά όσο και των παιδιών που φοιτούσαν πρώτη φορά σε αυτή την τάξη, σε μια

συγκεκριμένη ομάδα παιδιών που ήταν στην τάξη για δεύτερη χρονιά (κλίκα) δημιουργούν μία ανησυχία σχετικά με το «άνοιγμα» της ομάδας σε συνεργασία με όλα τα μέλη όταν αυτό είναι χρήσιμο (Χατζηδήμου & Αναγνωστοπούλου 2011). Οι ομάδες που είναι ανοικτές στα νέα άτομα είναι για τα μέλη τους τόσο σημαντικές στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων όσο και η οικογένεια. Συγκεκριμένα μια ομάδα με «φιλικά» χαρακτηριστικά δημιουργεί το πλαίσιο για την ανάπτυξη βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων, παρέχει στα παιδιά ποικίλες πληροφορίες για τον εαυτό τους αλλά και μια νέα οπτική για την σχέση με τους άλλους, προσφέρει ευκαιρίες για διασκέδαση αλλά και πρότυπα ομαδικής συμπεριφοράς πολύτιμα για την μετέπειτα ζωή του, δίνει στα παιδιά το συναίσθημα του «ανήκειν» (Hartup 1992), ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνει την απόκτηση δεξιοτήτων στην μάθηση (Bukowski 2001). Επιπλέον, το γεγονός ότι υπήρξε παιδί το οποίο φοιτούσε στο δεύτερο έτος και ήταν απόλυτα απομονωμένο (0 επιλογές) ήταν ένα γεγονός το οποίο έπρεπε να αντιμετωπιστεί ώστε να προληφθούν πιθανές συνέπειες τόσο στην κοινωνική του ανάπτυξη όσο και στην μετέπειτα σχολική του ζωή (Asher, Oden & Gottman, 1992).

Κατά την διάρκεια της καλλιτεχνικής δραστηριότητας οι ομάδες οι οποίες θα εργαζόταν για την παραγωγή της ταινίας, επιλέχθηκαν από τον εκπαιδευτικό και ήταν ανομοιογενείς ως προς το φύλο τις ικανότητες και τις ηλικίας των παιδιών (Cohen, 1994· Κακανά, 2008· Καζέλα, 2009).

Μετά την παρέμβαση και την δημιουργία ομάδων, η εικόνα που προέκυψε από τις απαντήσεις του δεύτερου κοινωνιογράμματος άλλαξε ριζικά. Οι επιλογές μοιράστηκαν σε περισσότερα παιδιά και όχι μόνο στα παιδιά που φοιτούσαν για δεύτερη φορά. Τα κριτήρια επιλογής διαφοροποιήθηκαν. Έτσι το φύλο των παιδιών δεν φάνηκε να είναι το πλέον σημαντικό κριτήριο όπως συνέβη στην πρώτη μέτρηση στην οποία τα αγόρια διάλεξαν αγόρια και τα κορίτσια, κορίτσια. Μία εξήγηση για αυτό μπορεί να είναι ότι τα κοινά ενδιαφέροντα της κάθε ομάδας και οι κοινοί στόχοι στην παραγωγή της ταινίας δημιούργησαν ένα καινούριο λιγότερο επιφανειακό κριτήριο. Επιπρόσθετα αυτοί οι κοινοί στόχοι και η δημιουργία ομάδων οι οποίες ορίζονται με γνώμονα τα ενδιαφέροντα των μελών τους σε συνδυασμό με την δυνατότητα συμμετοχής που δίνει σε όλους η παραγωγή ταινιών animation, δίνει σε κάθε μέλος αυτοπεποίθηση καθώς και την ευκαιρία στους υπόλοιπους να εκτιμήσουν τα θετικά του στοιχεία. Με αυτό τον τρόπο η συνεργασία εδραϊώνεται, δεν είναι πια κομμάτι μιας ομαδικής εργασίας του νηπιαγωγείου αλλά γίνεται καθημερινή πρακτική και εξελίσσεται σε αληθινή επικοινωνία (Κακανά, 2008β). Έτσι μπορεί να εξηγηθεί στην παρούσα έρευνα η έστω και αργή μεταστροφή του κλίματος απέναντι στο απομονωμένο παιδί το οποίο επιλέγηκε από ένα άτομο. Έπειτα από την παρέμβαση το κλίμα της τάξης φαίνεται να αλλάζει προς το καλύτερο. Αυτό αποδεικνύει ότι η ενασχόληση με τις ταινίες κινουμένων σχεδίων αποτελεί μια καλή πρακτική για την δημιουργία ομάδων στο νηπιαγωγείο καθώς και για την ανάδειξη της δυναμικής τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναγνωστοπούλου Μαρία Σ. (2001). *Η ομαδική διδασκαλία στην εκπαίδευση: μια θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.

Asher, S., Oden, S. & Gottman, J.(1992). Κοινωνικές δεξιότητες και φιλία. Στο Σ. Βοσνιάδου (Επιμ.), *Κείμενα εξελικτικής Ψυχολογίας: Κοινωνική ανάπτυξη*. Αθήνα: Gutenberg, σ.136-157.

Bassegy, M., (1990). *Creating education through research*. Research Intelligence, autumn.

Bukowski, W.M. (2001). Friendship and the worlds of childhood. In D. Nangle & C. Erdley (Eds), *The role of Friendship in psychological adjustment. New directions for child and adolescent development*, no 91, p.p. 93-101, San Francisco: Jossey-Bass.

Γαλανάκη, Ε.,(2003). *Θέματα αναπτυξιακής ψυχολογίας*. Αθήνα: Ατραπός σ.201

- Cohen, E.G., (1994). Restructuring the classroom: Conditions for productive small groups. *Review of Educational Research*, 64(1), 1-35
- Craft, A., Jeffrey, B., και Leibling, M. (2001). *Creativity in education*. New York: Continuum,
- Elliott, J. (1992). *Action Research for Educational Change*. Milton Keynes: Open University Press.
- Ευαγγελόπουλος, Σ. (2001). Θέματα Παιδαγωγικής Ψυχολογίας: Ομάδα και η Δυναμική της. Ομάδες Εργασίας. Παρατήρηση, Κοινωνιομετρική μέθοδος. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 56-57, σ. 1204 κ.ε.
- Hartup, W. W. (1992). *having friends, making friends, and keeping friends: relationships as educational contexts*. Eric Digest. Champaign, IL: ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. ED pp.345-354.
- Hartup ,W.,W. (1993). Adolescents and Their Friends. In Laursen B, editor. *Close Friendships in Adolescence: New Directions for Child Development*. Jossey-Bass; San Francisco, 60, 3–22.
- Holf, Daniel D. (1993) (ed.). *Cooperative learning: a response to linguistic and cultural diversity*, Washington DC. Center for Applied Linguistics: Mc Henry, IL, Delta Systems.
- Jean, G. (1996). *Η δύναμη των παραμυθιών* (μτφ. Μ. Ζαφειροπούλου). Αθήνα: Καστανιώτη, σελ. 283.
- Johnson, D. – Johnson. R. (1994). *Learning together and alone. Cooperative, Competitive and Individualistic Learning* (4th edition). USA: Allyn and Baycon.
- Καζέλα, Κ. (2009) *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση στην Προσχολική Εκπαίδευση. Θεωρία και Πρακτικές Εφαρμογές*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κακανά, Δ.Μ. (2008α). *Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικές Προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη ΑΕ. Σειρά: Παιδαγωγική και Εκπαίδευση, 19, 56,59.
- Κανάκης, Ι. (1987). *Η οργάνωση της διδασκαλίας-μάθησης με ομάδες εργασίας (Θεωρητική θεμελίωση και πρακτική εφαρμογή)*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Meyer, E. (1987) (μτφ. Λ. Κουτσούκης). *Ομαδική διδασκαλία: θεμελίωση και παραδείγματα*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Μπιρμπίλη, Μ. (2005). Η ομαδοσυνεργατική μάθηση στο νηπιαγωγείο. *Μακεδόν*, 14, 289-303.
- Moll, L. & Whitemore, K. (1999). Η μετάβαση από την κοινωνική μεταβίβαση στην κοινωνική συναλλαγή. Στο *Μαθησιακές σχέσεις στη σχολική τάξη*. (Μτφ. Παυλογεωργάτου, Α.). Πάτρα: ΕΑΠ, 155-182.
- Newcomb, A.F & Bagwell, C.L. (1996). The developmental significance of children's friendship relations. In W.M. Bukowski, A.F. Newcomb & W.W. Hartup (Eds), *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence* (p.p. 289-321) New York: Cambridge University Press.
- Schirmacher, R. (1998). *Τέχνη και δημιουργική Ανάπτυξη των Παιδιών*, 2η έκδ. (μτφ. Τ.Γαζεριάν). Αθήνα: ΕΛΛΗΝ, σ. 15.
- Salomon, N. (1996). 25 Years Already! *Animation World Magazine*, Issue 1.1
- Τριλιανός, Α. (1988). *Προσέγγιση στη μέθοδο διδασκαλίας με ομάδες μαθητών*, Αθήνα [χ.ο.]

ΥΠΕΠΘ. (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο. Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων.*

Χατζηδήμου, Δημήτρης & Μαρία Αναγνωστοπούλου (2011). *Οι ομάδες εργασίας των μαθητών στην εκπαίδευση.* Θεσσαλονίκη: εκδ. Α/φοι Κυριακίδη, σ.46.

Στοιχεία Επικοινωνίας:

Ιωάννα Τριάντου, igtrian@yahoo.com

Πασχάλης Βασίλειος, postgr_156@yahoo.com